

ترجمہ و شرح کامل

تحریر الروضة في شرح اللمعة

فقہ ۳ رشتہ الہیات

حجر، ضمان، حوالہ، کفالت، صلح، شرکت، مضاربہ، ودیعہ،
عاریہ، مزارعہ، مساقات، اجارہ، وکالت، شفیعہ

تألیف:

دکتر سید محمد صدیقی

سرشناسه	صدری، سید محمد، ۱۳۴۲ - توشیحگر
عنوان قراردادی	: اللمعه الدمشقیه، فارسی - عربی، شرح الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه، فارسی - عربی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	: ترجمه و شرح کامل تحریر الروضه فی شرح اللمعه فقه ۳ رشته الهیات تألیف سید محمد صدری
مشخصات نشر	: تهران: خردنگار ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۴ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۶۴-۲-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: فارسی - عربی
یادداشت	: این کتاب ترجمه و شرح بخشی از کتاب "الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه" شهید ثانی است که آن نیز شرحی بر لمعه دمشقیه شهید اول است.
موضوع	: شهید اول، (محمد بن مکی)، ۷۳۴-۷۸۶ ق، اللمعه الدمشقیه - نقد و تفسیر
موضوع	: شهید ثانی، (زین الدین بن علی)، ۹۱۱-۹۶۶ ق، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه - نقد و تفسیر
موضوع	: فقه جعفری - قرن ۸ ق.
شناسه افزوده	: شهید اول، محمد بن مکی - ۷۳۴-۷۸۶ ق، اللمعه الدمشقیه، شرح
شناسه افزوده	: شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱-۹۶۶ ق، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه، شرح
رده بندی کنگره	: ۱۲۹۳ ۱۸۰۴۲۳۵۴۵۷ ج ۹ ش ۱۸۲/۳ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۲۲
شماره کتاب شناسی ملی	: ۳۳۵۴۹۵۵

انتشارات خردنگار

عنوان: ترجمه و شرح کامل تحریر الروضه فی شرح اللمعه - فقه ۳ رشته الهیات

سال چاپ : ۱۳۹۲

نوبت چاپ : اول

تیراژ : ۵۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی : واژه پرداز اندیشه

قیمت : ۱۶۰۰۰ تومان

ISBN : ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۶۴-۲-۳

کلیه حقوق محفوظ بوده و تکثیر تمام یا بخشی از این اثر به صورت حروفچینی و چاپ مجدد، چاپ افست، پلی کپی و انواع دیگر چاپ یا هر گونه تکثیر رایانه ای ممنوع است. متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - کوچه نیک پور - پلاک ۵ - طبقه ۲

پخش دانش اندیش : تلفن: ۶۶۹۶۲۸۲۵ ۶۶۹۷۸۳۷۷ فکس: ۶۶۴۱۶۰۱۵

فهرست مطالب کتاب

۱۱.....	دیباجه
۱۵.....	چرایی و چگونگی شرح و ترجمه و راهنمای مطالعه
۱۹.....	الْخَجَرُ
۱۹.....	حجر (ممنوعیت مالی)
۲۲.....	سبب‌های ممنوعیت (مالی)
۲۳.....	کودک
۲۴.....	آزمایش رشد
۲۷.....	سرپرستی کودک و دیوانه
۳۰.....	بیمار
۳۲.....	سفیه
۴۱.....	الْضَّمان
۴۱.....	ضمان
۴۳.....	ضمانت
۴۴.....	ماهیت (و چیستی) ضمانت
۴۶.....	شرط‌های ضمانت
۴۹.....	صیغه
۵۷.....	شرط توانگری یا توانایی مالی
۵۸.....	ضمانت کردن بدون مدت و یا مدت‌دار
۶۰.....	شرط مالی که پرداخت آن ضمانت می‌شود
۶۰.....	ضمانت عهده

الحواله ۶۹

حواله ۶۹

حواله ۷۱

مقدمه بخش ۷۱

چیستی حواله ۷۳

شرط بودن رضایت در حواله ۷۵

احکام حواله ۸۰

پیدا شدن (اعسار و) تنگدستی ۸۲

حواله پی در پی ۸۴

حواله دادن چیزی متفاوت با جنس حق ۸۶

دعاوی (حواله) ۹۳

الكفالة ۹۵

كفالت ۹۵

كفالت ۹۷

چیستی كفالت و ارکان آن ۹۸

برئ شدن كفیل ۱۰۲

خودداری كفیل (از تحویل دادن مكفول) ۱۰۵

غایب شدن مكفول ۱۱۳

محل تحویل ۱۱۴

دعاوی (كفالت) ۱۱۵

چند نفر بودن كفیل یا مكفول له ۱۱۹

مردن مكفول ۱۲۲

المصلح ۱۲۵

صلح ۱۲۵

صلح ۱۲۷

۱۲۷.....	مقدمه
۱۳۰.....	اصلی بودن عقد صلح
۱۳۷.....	موضوع مورد مصالحه
۱۴۳.....	چند مسئله
۱۴۷.....	احکام دعاوی (صلح)
۱۵۵.....	الشَّرْكَه
۱۵۵.....	شرکت
۱۵۷.....	شرکت
۱۵۹.....	شرکت عنان
۱۶۰.....	شرکت اعمال (شرکت کار)
۱۶۱.....	شرکت مفاوضه
۱۶۳.....	شرکت وجوه (شرکت اعتباری)
۱۶۴.....	احکام شرکت (عنان)
۱۷۹.....	المُضَارَبَةُ
۱۷۹.....	مضاربه
۱۸۱.....	مضاربه
۱۸۱.....	مقدمه
۱۸۲.....	مضاربه (در اصطلاح حقوق)
۲۰۱.....	الْوَدِيعَةُ
۲۰۱.....	ودیعه
۲۰۳.....	ودیعه
۲۰۳.....	مقدمه
۲۰۴.....	ماهیت و چیستی ودیعه
۲۰۵.....	صیغه ودیعه
۲۰۸.....	آثار ودیعه

۲۱۴..... امانت شرعی

۲۲۹..... الْعَارِيَّةُ

۲۲۹..... عاریه

۲۳۱..... عاریه

۲۳۱..... مقدمه

۲۳۴..... شرط‌های عاریه

۲۴۶..... دعاوی (عاریه)

۲۵۰..... شرط عدم ضمانت

۲۵۳..... الْمَزَارَعَةُ

۲۵۳..... مزارعه

۲۵۵..... مزارعه

۲۵۵..... ماهیت و چیستی مزارعه

۲۷۵..... دعاوی (مزارعه)

۲۸۵..... الْمُسَاقَاةُ

۲۸۵..... مساقات

۲۸۷..... مساقات

۲۹۹..... مغارسه باطل است

۳۰۳..... الْإِجَارَةُ

۳۰۷..... اجاره

۳۰۹..... اجاره

۳۰۹..... مقدمه

۳۱۱..... ماهیت (و چیستی) اجاره

۳۱۳..... صیغه

۳۱۷..... لازم بودن اجاره

۳۲۳..... موضوع اجاره

۳۲۵.....	ضامن بودن مستأجر
۳۲۶.....	شرط کردن ضمانت و خیار (در اجاره)
۳۲۹.....	شرط‌های صحت اجاره
۳۳۲.....	احکام اجاره
۳۳۵.....	پیدا شدن عیب در اجرت
۳۳۷.....	متعدد بودن اجرت
۳۴۵.....	بایسته‌های منفعت
۳۵۱.....	اجیر خاص و اجیر مطلق
۳۶۴.....	پیدا شدن مانع در جهت انتفاع
۳۶۸.....	پیدا شدن عیب در منفعت
۳۷۴.....	اجاره دادن عین مستأجره
۳۷۵.....	ضمانت عین مستأجره
۳۸۰.....	ساقط کردن منفعت
۳۸۲.....	دعاوی (اجاره)

۳۹۱.....	آلوكاله
۳۹۱.....	وكالت
۳۹۳.....	وكالت
۳۹۴.....	چیستی وكالت
۳۹۶.....	صیغه عقد وكالت
۳۹۸.....	معلق بودن وكالت
۴۰۱.....	معلق کردن تصرف
۴۰۳.....	جایز بودن وكالت
۴۰۵.....	پایان یافتن وكالت
۴۰۶.....	وكالت
۴۰۷.....	ویژگی‌های لازم برای دو طرف عقد (وكالت)
۴۰۹.....	وكیل گرفتن وکیل

۴۱۳..... حدود وکالت

۴۱۴..... ثابت کردن وکالت

۴۱۶..... ضمانت وکیل

۴۱۸..... دعاوی (وکالت)

۴۲۷..... الشُّفْعَةُ

۴۲۷..... شفعه

۴۲۹..... شفعه

۴۲۹..... مقدمه

۴۳۱..... چستی شفعه و موضع آن

۴۳۲..... شرطهای (ایجاد حق) شفعه

۴۴۹..... فوری بودن شفعه

۴۵۴..... احکام شفعه

۴۷۰..... دعاوی (شفعه)

www.ketab.ir

دیباچه

هزار سال است که فقه شیعه پای در حوزه فتوا نهاده و هزار سال است که ابن معلّم نخستین آموزگار اجتهاد شیعی آغازین سنگ‌های بنای فقه اجتهادی را بر شالوده‌ای از قرآن و سنت نهاده است. شالوده‌ای که قوام آن چهارصد سال زمان گرفته بود دو سده از این چهار سده در کار صدور روایات در محافل خاص و عام امامان شیعه (ع) گذشت و همزمان به یاری یاران و صحابه در گستره پهناور حاکمیت اسلام پراکنده شد و دو سده دیگر مصروف گردآوری روایات پراکنده و فراوری زنجیره اسناد و تحقیقات پیرامونی گردید و نتیجه آن شد که در سال‌های پایانی چهارمین سده دائرةالمعارف‌های بزرگ شیعی چون اصول و فروع کافی چشم‌های محققان فقه را به خود خیره کرد. این دوره چندانکه در کتاب «پدیداری و پایداری فقه هزار و چهارصدساله» پاییده‌ام دوره «فقه روایی» است و هزاره پسین دوره «فقه فتوایی».

معنای مصطلح فقه، یعنی «فهم احکام شرعی فرعی از روی ادله تفصیلی»، در همین دوره دومین تجلی یافت و در کوتاه‌زمانی از فقه پدیده‌ای فراگیر ساخت که آموزه شریعت بود و آمیزه فرهنگ و سیاست و سپس به دو بخش اصلی عبادات و معاملات به معنی اعم تقسیم پذیرفت در بخش معاملات به معنی اعم مهمترین دستاورد آن فراهم آوردن گنجینه حقوقی جامعی بود که در پرتو تمدن اسلامی در همه فروع حقوق عمومی، مدنی، تجارت و کیفری دستورالعمل داشت و زمانی دراز نیازهای حقوقی جامعه جهانی آن روزگار را تأمین می‌نمود و پس از آن در اصول حقوقی خاستگاه و چشمه الهام حقوق نوین شد.

این پدیده دینی، سیاسی و اجتماعی همواره بر سیاست و فرهنگ و اجتماع تأثیر می‌گذاشت و تأثیر می‌پذیرفت و همانند دیگر پدیده‌های کهن و ماندگار پستی‌ها و

بلندی‌های بسیار دید لیکن در بلندی‌ها بلندنشینانی بر قله‌های فراز می‌نشستند و آثاری درخشنده و ماندگار آفریدند.

بی‌گمان محمد بن جمال‌الدین مکی مشهور به شهید اول در میانه هزاره فقه فتوایی یکی از این قلّه‌نشینان بود و کتاب «اللمعة الدمشقية» او یکی از این آثار کم مانند فقه شیعه است که ماندگاری آن نشان داده است که از نهاده‌های لازم برای آثار ماندگار بیشترین بهره را داشته است. «اللمعة الدمشقية» در ایجاز غیرمخل نمونه‌ای شگفت‌آور است که ناخودآگاه در حوزه فقه داعیه تفتازانی در منطق را تداعی می‌کند بی‌آنکه نگارنده بی‌مدعای آن هرگز چنان ادعایی کرده باشد.

میانه‌های سده دهم هجری زمانی که هنوز دو سده از نگارش این نگاشته ارزشمند شهید نخستین نگذشته بود که ایجاز و کمال توأمان «لمعه» اندیشه شرح اثر را در دومین شهید پدید آورد.

شهید دومین شرح خود را «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقية» نامید و با توضیح و تبیین زوایای فنی و تخصصی لمعه و نشان دادن مبانی و اصول و قواعد فقهی آن کتاب ارزشمند، اثری دیگر آفرید و مجموعه فقهی ارزشمندی پدید آورد که در صیقل گذر زمان روز به روز جلا یافته و نور «لمعه‌ی دمشقیه» را در محافل علمی، هر زمان پرفروغ‌تر از پیش انتشار داد. اینک که بیش از پنج سده از شکل‌گیری مجموعه فقهی لمعه و شرح ارزشمند آن می‌گذرد با آنکه تحولات عمیق و گسترده اصول فقه، شیوه پژوهش فقهی فقه متأخر و معاصر را نسبت به روزگار نگارش لمعه کاملاً دیگرگونه کرده است، این اثر هنوز در شمار متون معتبر و مرجع فقه قرار دارد و بلکه فراتر از آن به دلیل محتوای غنی و شیوه‌های آموزشی به کار گرفته در جایگاه منبع درسی متون فقه در حوزه‌های عملی و به‌ویژه رشته‌های دانشگاهی مرتبط قرار گرفته است که رشته‌های حقوق و فقه و مبانی و حقوق در صدر این جمله‌اند. از این‌رو کتاب لمعه و شرح هم‌آمیز آن همواره در بوته کاوش پژوهش‌های دانشگاهی جای داشته و به شکل‌های گوناگون شرح و ترجمه شده است و این کوشش و کنکاش پیوسته به پیدایی آثار ارزشمندی در این زمینه انجامیده است. بی‌گمان یکی از این آثار ارزشمند کتابی است

که اینک برای شرح کامل و ترجمان پیش روی نهاده‌ایم. در این کتاب «روضه البهیة» با نگاهی نو و روزآمد شده و قابلیت استفاده آموزشی بیشتری یافته است. در این واکاوی و با حذف بخش‌هایی از کتاب روضه متن میانه‌ای فراهم آمده که هم از برخی از توضیح و تبیین‌هایی که فهم متن را دشوارتر می‌کند پیراسته است و هم از ملال دسته‌ای از مطالب حقوقی منسوخ مانند مسائل بردگان به دور است و از این روی «تحریر الروضة» نام گرفته است و به دلیل همین ویژگی‌ها در محافل آموزشی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است.

اما از یک سو گروه هدف یعنی دانشجویان فقه حقوق در دوره‌های آموزشی رسمی سطوح اولیه خود بهره‌چندانی از دانش ادبیات عرب نگرفته و با این زبان در اندازه قرائت و درک متون عربی آشنایی نمی‌یابند و این کوتاه‌دستی آنان را در درک و فهم متون فقهی که بدین زبان نگاشته شده است ناگزیر و ناچار به مراجعه به ترجمه می‌کند، از سوی دیگر مطالعه ترجمه به تنهایی، صرف‌نظر از اندازه توفیق مترجمان در دست یافتن به حقیقت مفاهیم، هیچگاه ایشان را با متن فقهی آشنا نمی‌کند و مصداق آشنایی با متن فقهی نمی‌گردد و به‌ویژه آنکه طرح درس «متون فقه» در سرفصل‌های مصوب، آشنایی با اصل متون عربی را در اهداف خود گنجانده است.

شرح و ترجمه پیش رو، کوششی است در تأمین این خواسته و در جمع میان محظورات و امکانات، که در آن نخست اصل بخشی از متن عربی وارد شده و سپس در زیر آن با شیوه‌های گونه‌گون کوشیده‌ایم که گروه هدف اصلی، متن بالا آمده را به خوبی درک کرده و بر آن وقوف یابند. امید آنکه این کوشش به هدف و مقصود نزدیک باشد و در این راه فضل فاضلان چراغ راه و روشنگر گام‌های اشتباه باشد.

والسلام

سید محمد صدری